

Villangómez publica les «Obres completes»

El passat dia 24 de gener varen ser presentats a la Sala de Cultura de Sa Nostra els tres primers volums de les Obres completes de Marià Villangómez Llobet, que corresponen a la seua poesia original.

L'editorial Llibres del Mall, que ha posat en marxa aquest projecte en col·laboració amb la Caixa de Balears «Sa Nostra», ens ofereix una acurada i bella edició que omple de satisfacció els admiradors de l'obra del poeta i que facilitarà extraordinàriament el treball de crítics i investigadors.

L'acte de presentació es va convertir, com era d'esperar, en un acte d'homenatge espontani i calorós. El públic que omplia la sala va trobar l'ocasió d'expressar la simpatia i el respecte que Marià Villangómez s'ha guanyat, tant per la seua qualitat literària, que l'ha situat entre els millors escriptors actuals en llengua catalana, com per la seua tasca en favor de la cultura.

La revista EIVISSA ha considerat oportú recollir a les seues pàgines el text íntegre dels parlaments pronunciats pel propi Villangómez i per Isidor Mari Mayans. Les lúcides observacions del poeta sobre el seu propi procés creador i els brillants i il·luminadors comentaris de l'estudiós de la seua obra mereixen arribar a tots els qui no varen ser presents a l'acte. Els assistents, fora ja de l'emoció i l'animació del moment, podran apreciar en la tranquil·litat de la lectura el valor exacte de les dues intervencions.

PARAULES DE M. VILLANGÓMEZ LLOBET

Dec a una doble proposta, a una venturosa cooperació, que avui tinguem entre les mans aquestos tres volums que inclouen la meua obra poètica. De primer vaig rebre el ben·volgut oferiment de les Edicions del Mall, prestigiosa editorial barceloni-

na, i de qui les dirigeix, el poeta Ramon Pinyol avui aquí present. Quan ja estava tot en marxa, la Caixa d'Estalvis de les Balears, Sa Nostra, representada en aquest acte per elevats directius, va tenir la generosa iniciativa d'ampliar les seues tasques culturals amb un projecte semblant. Vaig agrair molt aquest projecte que tant em distingia, i vaig pensar que

les dues empreses podien convergir en una de sola, l'eficàcia de la qual s'incrementaria en tots els aspectes —base econòmica, procés divulgatiu, projecció cultural— amb la confluència dels dos esforços. També quedaven delimitats els camps d'acció: les Edicions del Mall, amb una activitat, que no oblidava l'aspecte més pròpiament editorial, es dirigiria a Cata-

lunya i al País Valencià, mentre que Sa Nostra, complint funcions culturals, de les quals ja hem vist a Eivissa nombroses i molt bones mostres, estendria la seua acció a les nostres illes. No és la primera vegada que Sa Nostra publica uns versos meus.

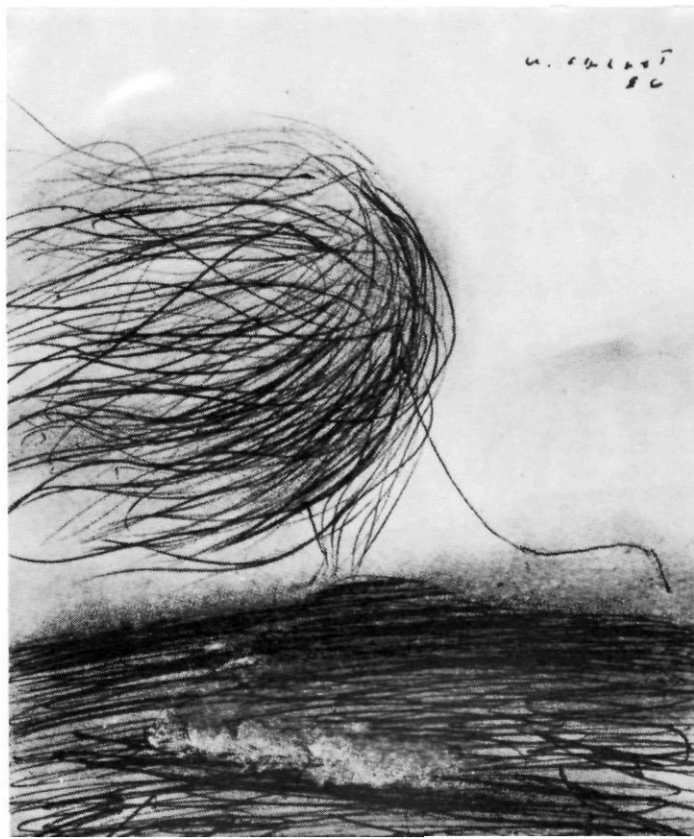
El projecte de les Edicions del Mall era —o és— més ample. Als tres toms de les poesies completes han de seguir quatre toms de versions de poesia i no sé quants volums més d'obres en prosa. Unes obres completes, per tant. De moment tenim la poesia original sencera, noblement editada i afavorida amb les belles portades i els incisius dibuixos amb què m'ha volgut acompanyar aquest admirat artista que es diu Vicent Calbet. He parlat de «poesia completa». Hauria de referir-me concretament a la poesia escrita entre els anys 1933 i 1962. Trenta anys d'activitat poètica que vaig tallar als meus cinquanta anys, però que, per l'altre cap, no comença en aquella data de 1933. Necessàriament hi havia hagut abans un període de deixondiment d'una vocació, d'intents inicials, de preparacions, d'avanços. Aquest període va començar ben aviat, però fins a l'esmentat 1933 no es va publicar la meua primera poesia. És, precisament, la primera que apareix en aquest conjunt de llibres. Cosa curiosa: al començament, i durant bastants d'anys, vaig creure que només escriuria poesia, em sentia essencialment poeta. Més endavant vaig començar a escriure algun article i a fer alguna versió de poesia estrangera. Aquestes activitats —la prosa, la traducció— varen anar prenent més importància, i quan vaig creure —als cinquanta anys, com he dit— que havia de donar per acabada la meua obra més lírica, vaig continuar una tasca literària on la versió poètica, el treball erudit, l'escrit de records, la producció divulgativa, fins i tot els llibres o articles d'ensenyament gramatical —la prosa en general— han ocupat moltes hores de la meua vida.

La producció que tenim aquí, però, acaba el 1962. És l'obra d'aquell poeta que vaig ser. Referim-nos una mica a les raons per les quals la vaig interrompre. No en va ser una, potser, la desaparició d'allò que solem anomenar «inspiració». Més aviat era la manca de l'exigència interior de posar en paraules aquelles inspiracions que vaig suposar que serien

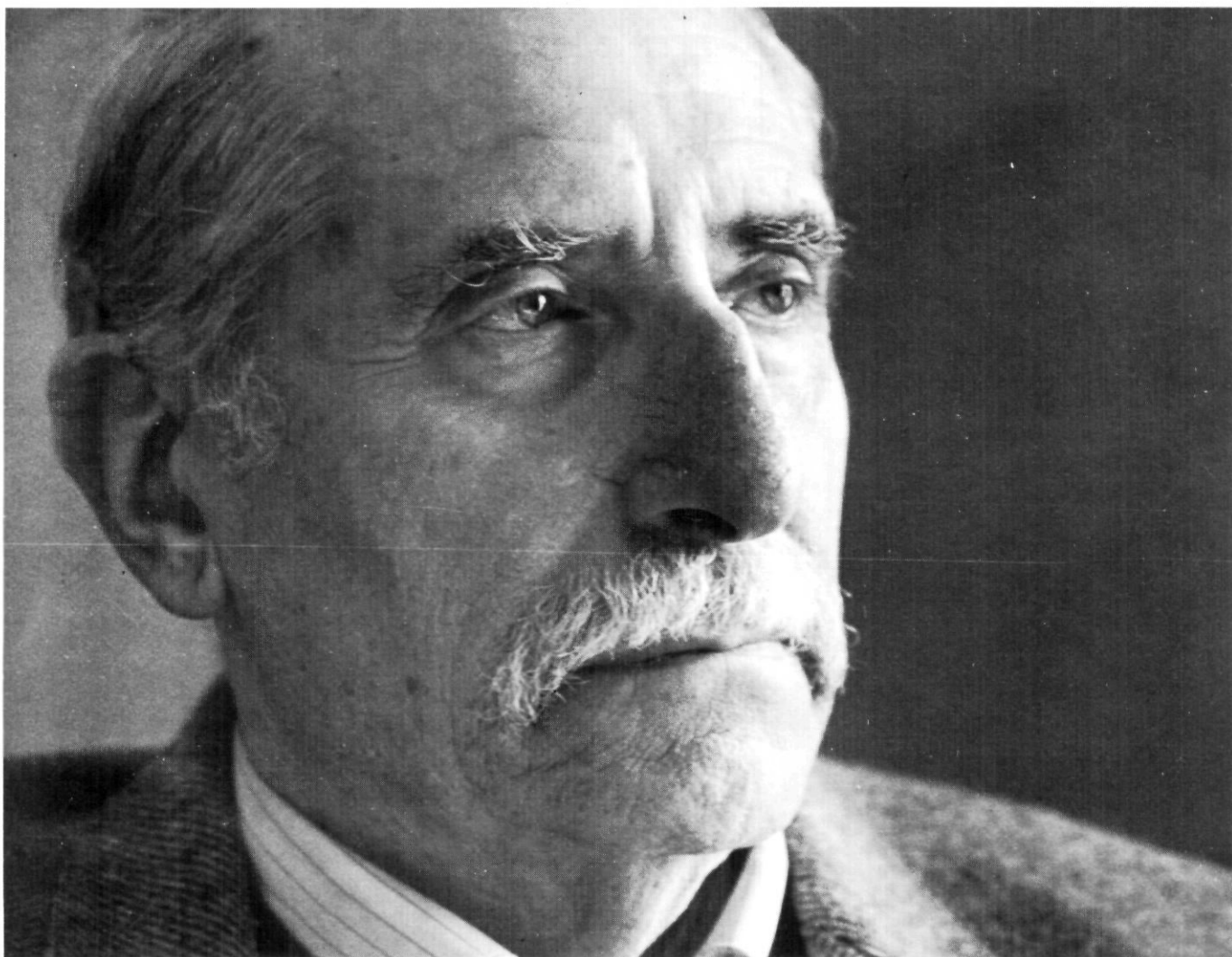
com més aniria més poc enèrgiques o més estantisses, la temença de les inevitables repeticions, el perill que l'embranchada profunda s'anàs dissimulant per la pràctica versificadora, els excessos retòrics o la facilitat amb més joc formal que contengut irrimprimible.

Aquesta aturada va coincidir amb uns canvis substancials a Eivissa. No

cregueu que una transformació semblant pogués influir en la frenada brusca. Si en uns nous vint anys d'edat m'hagués trobat miraculosament amb les circumstàncies que es modificaven, la poesia hauria fluït inestroncable i com en els meus vint anys de 1933. Es tractava més aviat d'unes circumstàncies interiors, d'uns canvis que es produïen en la

Dibuixos de Vicent Calbet que acompanyen l'obra poètica de M. Villangómez.

M. Villangómez Llobet, dies abans de la presentació dels tres primers volums de les *Obres completes*. (Foto Toni Pomar.)

pròpia edat, en la vida que avançava. I aquest factor biològic s'insinuava en un fet a què m'he referit més d'una vegada: falta de necessitat. I això sembla que vol dir que la tensió s'afluixava, que l'obsessió cedia. Creia que la meua poesia, amb tota la seua modèstia, no podia oferir res de millor. Era preferible deixar-la encara una mica jove i sense massa arrugues, i dedicar els anys futurs a una literatura més objectiva i impersonal, però no sempre sense un cert alè poètic.

I aquí tenim —en tercera edició tots els nou llibres, llevat d'un— aquesta obra, escrita, tanmateix, durant trenta anys, dels quals trenta anys molts varen ser, literàriament, els més fecunds. L'obra no és un reflex de la meua vida total. «Quantes de coses en queden fora!», vaig escriure en el pròleg a la primera edició del meu primer llibre, *Elegies i paisatges*. I és que vaig tenir la teoria —bo i sent bastant escèptic a les

teories, començant per les meues pròpies—, vaig tenir la teoria, dic, que la poesia s'ocupa de determinades commocions a certs racons de la nostra ànima. Sotracos o tremolors que hem de saber distingir quan són realment poètics, i que en el treball successiu s'acompanyen de tècniques, secrets de l'idioma, pensaments, troballes, herències de la poesia anterior i algunes aportacions personals. La poesia són paraules, però aquestes paraules han de tenir alguna relació amb el bull naixent, original, exclusiu, individualment interior. Ni exactament, per tant, la «paraula viva» del gran Maragall, ni aquell «ham poètic» de l'admirat Carner. Dos dels nostres poetes que tenia més presents, tanmateix, en els meus anys de formació.

Per això la meua poesia es presenta una mica desemparada i indefensa, excessivament entregada, i amb poques capes protectores. Hi ha hagut, és clar, processos tècnics, ela-

boracions mentals, recursos expressius, treballada forma verbal definitiva. En aquest sentit no és una poesia ingènua. Però crec que hi queda al descobert l'autenticitat, aquell trèmul borboll inicial. Tal vegada sigui aquest misteri, en el conjunt poètic que avui oferim, el mèrit més destacable. Així ho veia, així ho veig vint-i-cinc anys després de l'últim vers.

Però aquesta autenticitat i aquest misteri van units a algunes circumstàncies en què es troba submergit el poeta. Considerant-ho, no vull acabar aquestes paraules sense esmentar un poble, una època, una terra, la nostra llengua, elements d'una ajuda inestimable. Una llengua! Com dic en un dels darrers poemes de la col·lecció, «la vella parla d'ombra on hem crescut, / tothora maternal, a vegades bramul, / música algun moment, quasi esperit». O també, com afegesc més endavant: «Ens acull una pàtria que sols es pronuncia». I en el penúltim poema: «A una parla aco-

blada la poesia, amb ella / sonora, amb ella acolorida, / és veïna del cor d'un poble, no s'allunya / sinó endins del prodigi de la vella paraula» ...Sigui el meu homenatge, per consegüent, a aquesta llengua, que abraça, fora de límits administratius, diverses terres.

Moltes de gràcies.

PARAULES D'ISIDOR MARÍ

MARIÀ VILLANGÓMEZ: HOME TERRA I POESIA

En començar aquestes paraules de presentació, no puc evitar de recordar una vella anècdota, que tal vegada ja coneixieu.

Diuen que, en una vetlada poètica, un escriptor acabava de recitar els seus versos i una de les dames de la reunió va demanar-li amb interès:

—Perdoni. Què ha volgut dir, exactament, amb aquesta poesia?

Per tota resposta, el poeta va repetir, de dalt a baix, el mateix poema que havia recitat abans.

I és que, efectivament, no hi ha cap comentari explicatiu, no hi ha cap presentació que pugui suplantar l'experiència directa de sentir o de llegir uns poemes, perquè no hi ha cap altre llenguatge amb una càrrega tan intensa de sentits i sentiments com l'autèntica poesia.

Sempre m'ha agradat imaginar-me el poeta com un descobridor de mons interiors, de nous territoris inexplorats i de noves constel·lacions de paraules per designar aquestes realitats, abans desconegudes.

Una meravellosa experiència de descobriment, com la que va fer exclamar al poeta anglès John Donne, davant el cos nu de la seua estimada:

Oh my America, my new found land!

(Oh Amèrica meua, terra que acab de descobrir!)

I bé, igual com una dona s'ha d'estimar directament i sense intermediaris, també és imprescindible llegir directament els poemes per poder créixer i viatjar cap a nous espais interiors.

Llegir els poemes, si m'acceptau la broma, és com fer-se astronauta, i els presentadors no som més que vulgars agents de viatges.

Malgrat tot, jo us vull convidar, perquè sé que val la pena, a emprendre o repetir un viatge que no té res de vulgar o insignificant, per tot un univers de poesia.

Perquè hi ha poetes que, posats a descobrir, no descobreixen més que

alguna cova fosca, o que no fan més que descobrir Mediterranis, o que amb a prou feines descobreixen el seu nas.

Però aquest no és el cas de Marià Villangómez. Entrant en el seu món s'aprèn que les mides geogràfiques no es corresponen amb les dimensions poètiques, i descobrim que Eivissa i Formentera, aquestes petites illes nostres, poden convertir-se en enormes continents de poesia, en autèntiques galàxies poètiques.

Si no haver llegit mai poesia deu ser com patir de sordera, no haver llegit mai Villangómez equival a conèixer una versió muda i en blanc i negre de la pel·lícula d'Eivissa i Formentera, és a dir, quedar-se realment amb unes illes minúscules i esquefides.

No us vulgueu quedar en terra, ara que el viatge es presenta tan compacte i ben organitzat. Abans no hi havia més remei que visitar Villangómez en múltiples excursions separades i fragmentàries. Ara tenim la sort de poder fer de colp el viatge sencer. Sé que no us ho perdreu.

De moment, podreu seguir l'itinerari lluminós i coherent que va des d'*Elegies i paisatges* a *Declarat amb el vent*, trobant pel camí les noves resplendors dels *Poemes mediterranis*. Veureu com l'amor i el pensament es poden fondre amb una terra i un poble, gràcies a la màgia incandescent i poderosa de la nostra llengua.

La trajectòria poètica de Marià Villangómez és presidida per una ordenada coherència, com si tot el viatge hagués estat preparat per endavant.

Els temes i els protagonistes s'anuncien des dels primers llibres, en una etapa que podem fer arribar fins al 1946. Els sentiments personals (les *Elegies* i el *Somni*) troben en els *Paisatges* i la *Terra* els camins per traduir-se en poesia.

Una segona etapa, que podem anomenar Cicle de Balansat, s'estén

---

Coincidint amb la conclusió d'aquesta revista, s'han esdevengut altres dos fets notables relacionats igualment amb M. Villangómez Llobet: d'una banda, la presentació dels tres primers volums de les seues Obres completes al palau de la Generalitat de Catalunya, el dia 14 de maig, sota la presidència de Jordi Pujol. L'acte volgué ser també un homenatge de Catalunya al nostre escriptor eivissenc, condecorat anys enrera amb la Creu de Sant Jordi d'aquella institució. D'altra banda, l'acord unànime del Consell Insular d'Eivissa i Formentera d'atorgar-li la Medalla d'or, atenent la petició de l'Assemblea general de l'Institut d'Estudis Eivissencs acordada el mes de gener de 1987. Aquest símbol de reconeixement a la feina callada, sòlida i valuosa de la personalitat intel·lectual més important d'aquest segle a Eivissa honora el nostre poble i la seua institució més representativa.

des de 1946 a 1956, fins a *El cop a la terra*. Durant aquest període, l'home s'eixampla i es converteix en poble, en col·lectivitat, mentre la terra es carrega també de noves connotacions històriques i culturals. La música de cambra de la primera etapa s'ha convertit en simfonia.

Declarat amb el vent ve a tancar aquesta producció poètica pròpia amb una meditació novament íntima sobre el pas del temps per damunt dels escenaris anteriors.

Si sou eivissencs o formenterers, sabreu que aquesta és de veritat la projecció transparent i grandiosa de la vostra terra, i no la que fingeixen, deforme i disfressada, guies turístiques absurdes.

Perquè Villangómez no és tan sols el millor escriptor que ha donat Eivissa, i el millor que en molt de temps pot arribar a donar. És el que més profundament i més universalment ha plasmat l'íntima realitat de les nostres illes.

No és únicament la nostra *talaia* poètica, des de la qual podem autocontemplar-nos. Molt més que això, és un cim dels més alts en la poesia catalana i ofereix al món sencer un panorama esplèndid en les fondes vinculacions entre home, terra i poesia.

No importa si encara s'hi enfila massa poca gent, en aquesta miranda. També Eivissa i Formentera eren un temps unes illes oblidades, però segurament més fascinants que mai.

Vulgueu ser dels primers a descobrir-vos i redescobrir-vos en la poesia de Villangómez, abans que no s'acabin els passatges.

Estic segur que, tant si sou d'aquestes illes com si no, en trobar-vos amb l'autor tendreu, com jo, ganes de dir-li: Gràcies, Marià, per haver-nos ajudat a créixer.

...I, siguem on siguem, tots haurem nascut a les mateixes illes.